

CYNGOR SIR YNYS MON	
PWYLLGOR:	Pwyllgor Safonau
DYDDIAD:	13 Medi 2017
TEITL YR ADRODDIAD:	Trefniadau Datrysiaid Lleol ar gyfer Cyngorau Tref a Chymuned
PWRPAS YR ADRODDIAD:	Rhoi gwybod i'r Pwyllgor am BroTOCOL Datrysiaid Lleol a gyhoeddwyd gan Un Llais Cymru
ADRODDIAD GAN:	Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/ Swyddog Monitro
SWYDDOG CYSWLLT:	Lynn Ball Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/ Swyddog Monitro lbxcs@ynysmon.gov.uk 01248 752586

1. RHAGARWEINIAD A CHEFNDIR

- Bydd y Pwyllgor Safonau'n ymwybodol o'r ffaith bod yr Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus cyfredol ar gyfer Cymru (OGCC) yn fuan ar ôl ei benodiad, wedi adolygu a diweddarau'r prawf trothwy ar gyfer cynnal ymchwiliadau i achosion honedig o dorri'r côd ymddygiad. Roedd y newid hwn yn berthnasol i gynghorwyr sir a chynghorwyr tref a chymuned.
- Yn ôl prawf trothwy cyfredol OGCC, ni fydd ond yn cynnal ymchwiliadau (y gellir eu hadolygu a'u dwyn i ben ar unrhyw adeg) os yw'n fodlon bod y ddau amod isod yn berthnasol:-
 - Bod tystiolaeth ar gael bod y côd ymddygiad efallai wedi cael ei dorri a;
 - Bod unrhyw achos o dorri côd a all fod wedi digwydd yn ddigon sylweddol fel ei bod er budd y cyhoedd i agor ymchwiliad.
- Mae OGCC wedi bod yn glir mai ei fwriad wrth adolygu'r prawf trothwy oedd sicrhau bod adnoddau ei swyddfa yn cael eu defnyddio i ganolbwyntio ar y cwynion mwyaf sylweddol yn unig a gofynnwyd i gynghorau sir ddyfeisio protocol datrysiaid lleol i ddelio gydag "anghydfodau lefel isel" sy'n honni bod y Côd wedi'i dorri; gyda chyfeiriad penodol at anghydfodau rhwng cynghorwyr sy'n ymwneud â honiadau o fethiant i ddangos parch / ystyriaeth. Mae copi o BroTOCOL Anghydfodau Lleol y Cyngor Sir hwn ynghlwm yn **ATODIAD 1**. Mae Protocol hwn wedi cael ei fabwysiadu gan y Cyngor Llawn ond mae'n wirfoddol i gynghorwyr unigol.

- Mae'r Pwyllgor Safonau wedi gofyn i OGCC / Llywodraeth Cymru ddarparu protocol datrysiad lleol ar gyfer yr holl gynghorau sir er mwyn sicrhau fod pawb yn cael eu trin yn deg ac yn gyson. Fodd bynnag, gwrthodwyd y cais hwnnw ac nid oes arwydd bod unrhyw fwriad i gynhyrchu dogfen o'r fath.
- Beth bynnag, mae OGCC wedi nodi yn ei [Adroddiadau ar Achosion Ymddygiad](#), a gynhyrchir yn chwarterol, bod cael protocol datrysiadau lleol wedi arwain at ostyngiad yn nifer y cwynion am gynghorwyr sir.
- Gan ddilyn y thema hon, gofynnodd OGCC i drefniadau addas, anffurfiol gael eu sefydlu ar gyfer cynghorau tref a chymuned gan fod nifer y cwynion yn erbyn cynghorwyr tref a chymuned yn sylweddol uwch na'r nifer a gafwyd yn erbyn cynghorwyr sir.
- I'r perwyl hwn, mae Un Llais Cymru, y corff sy'n cynrychioli / cynghori'r rhan fwyaf o gynghorau tref / cymuned wedi dyfeisio a chyhoeddi Protocol yr awgrymir ei ddefnyddio. Mae hwn ynghlwm yn **ATODIAD 2**.
- Mae Protocol Un Llais Cymru wedi cael ei gylchredeg i'r holl gynghorau tref a chymuned ar Ynys Môn sy'n aelodau o Un Llais Cymru.

CRYNODEB O'R EGWYDDORION YM MHROTOL UN LLAIS CYMRU

- Mae Protocol yn un dewisol a bydd angen i bob cyngor yn unigol ei fabwysiadu. Serch hynny, ni fyddai iddo unrhyw rym cyfreithiol ac ni fyddai unrhyw ymrwymiad ar gynghorwyr i fod yn rhan ohono er y gallai methiant i wneud hynny fod yn nodwedd berthnasol mewn unrhyw ymchwiliad cysylltiedig gan OGCC.
- Mae'r Protocol wedi cael ei gymeradwyo a'i gefnogi gan OGCC.
- Mae wedi ei ddylunio ar gyfer mân gwynion gyda phwyslais arbennig ar honiadau o fethiant i ddangos parch ac ystyriaeth.
- Mae'n berthnasol rhwng cynghorwyr a chynghorwyr a rhwng swyddogion a chynghorwyr; er bod clerod cynghorau/swyddogion priodol wedi eu heithrio'n benodol. Ni fyddai'n disodli unrhyw hawliau cyflogaeth ac, yn achos aelodau staff hefyd, byddai'n broses wirfoddol.
- Mae cwynion gan y cyhoedd a chwynion a fyddai'n croesi trothwy'r OGCC ar gyfer ymchwiliad, yn syrthio y tu allan i'r Protocol; yn enwedig methiant i ddatgelu diddordebau / bwlio / camddefnyddio swydd neu ymddiriedaeth / torri'r côd dro ar ôl tro.
- Ar ail dudalen y Protocol, rhestrir y sawl a fydd yn rhan o'r broses ac mae hyn yn amrywio yn ôl yr amgylchiadau.
- Nid yw'r broses yn un sy'n cynnwys unrhyw gosb ac i bob pwrpas, proses gyfryngu ydyw sydd wedi ei dylunio i sicrhau bod y partïon yn gallu ailsefydlu perthynas waith ymarferol.

- Yr un modd â phrotocolau datrysiadau lleol ar lefel y cyngor sir, gall y canlyniad fod yn ymddiheuriad, ymrwymiad i beidio ag ymddwyn yn yr un modd eto, ymrwymiad i fynd ar hyfforddiant neu bod dim angen gweithredu ymhellach.
- Mae'r amser ar gyfer y broses wedi cael ei ddisgrifio fel: "mor gyflym ag sy'n bosibl" ond mae'n cydnabod y bydd llawer yn dibynnu ar argaeledd unigolion ac ati.
- Er nad yw'n hollol glir yn y Protocol, mae'n ymddangos, er ei fod wedi ei ddylunio i ddelio gyda chwynion lefel isel ynghylch diffyg parch ac ystyriaeth honedig cyn iddynt gael eu cyflwyno i OGCC, bod modd hefyd i OGCC gyfeirio'r cyfryw faterion nad ydynt yn cwrdd â'i drothwy ar gyfer ymchwiliad, yn ôl i'r cynghorau tref/cymuned i'w datrys yn lleol.
- Nid oes unrhyw rôl benodol wedi ei nodi ar gyfer pwyllgorau safonau lleol yn y broses hon; efallai bod hyn oherwydd adnoddau ynghyd â'r posibilrwydd o wrthdaro petai anghydfodau o'r fath yn gwaethygu ac, yn y pen draw, yn cael eu cyfeirio i'r pwyllgor safonau yn dilyn ymchwiliad gan OGCC.

ARGYMHELLION

1. Nodi cynnwys y Protocol.
2. Rhoi cyfarwyddyd i'r Swyddog Monitro ysgrifennu at glercod ein cynghorau tref a chymuned lleol yn gofyn iddynt gadarnhau a ydynt wedi/a ydynt yn bwriadu mabwysiadu'r Protocol yn ffurfiol a'i ddefnyddio.
3. Penderfynu a ddylai'r Pwyllgor Safonau, mewn rhai amgylchiadau penodol / cyfyngedig (a chyda disgresiwn Cadeirydd y Pwyllgor Safonau), gynnig cymorth efallai i'r cynghorau tref a chymuned i weithredu'r Protocol.
4. Yn wyneb i'r atodiad i'r Protocol, sy'n cyfeirio at hyfforddiant cyfryngu, a yw'r Pwyllgor Safonau yn dymuno codi'r mater hwn, unwaith eto, gydag OGCC. Mae dyfyniad o Fforwm Pwyllgorau Safonau Gogledd Cymru 17 Hydref 2016 "Cwestiynau ar gyfer yr Ombwdsmon" ynghlwm yn **ATODIAD 3**.

CYNGOR SIR YNYS MÔN

PROTOCOL DATRYSIAD LLEOL

Cyffredinol

1. Pwrpas y Protocol yw hyrwyddo safonau uchel o ymddygiad, gyda golwg ar feithrin perthnasau gweithio cadarnhaol ymysg Aelodau, a rhwng Aelodau a Swyddogion, i osgoi cwynion annilys i Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (OGCC) ac i ddiogelu enw da'r Cyngor.
2. Ni fydd y Protocol yn berthnasol ond mewn achosion o gamymddwyn gan Aelodau yn erbyn ei gilydd dan baragraffau 4(b) a 6(1)(d) y Côd Ymddygiad. Hynny yw, honiadau o fethu â dangos parch neu fod yn ystyriol o eraill, neu honiadau bod Aelod wedi gwneud cwynion blinderus, maleisus neu ddisylwedd yn erbyn Aelodau eraill neu unrhyw un sy'n gweithio i'r Cyngor neu ar ei ran.
3. Mae'r Protocol yn ceisio sicrhau cyfryngu a chymodi cyflym. Nid yw'n gosbol ond fe all fod yn berthnasol i gosbi os gwneir cwyn ffurfiol i'r OGCC mewn achos lle ceir patrwm o ymddygiad o'r fath.
4. Nid yw'r Protocol wedi ei fwriadu i ddisodli nac ymyrryd â disgyblaeth grŵp neu blaid.
5. Nid yw'r Protocol wedi ei fwriadu i ddisodli nac ymyrryd ag unrhyw hawliau statudol neu gontractyddol all fod gan Swyddogion.
6. Nid yw'r Protocol wedi ei fwriadu i ddisodli Awdurdod yr OGCC ond, yn hytrach i ddelio â chategori cyfyngedig o achosion, lle gallai paragraffau 4(b) neu 6(1)(d) y Côd fod wedi eu torri, ond lle na fyddai casgliad o'r fath mae'n debyg yn golygu y byddai camau disgyblu'n cael eu cymryd. Ni fyddai achosion o'r fath, yn unigol o leiaf, yn bodloni prawf trothwy'r OGCC ar gyfer ymchwilio iddynt.

Gweithdrefn

7. Rhaid i Aelod neu Swyddog sy'n dymuno defnyddio'r Protocol roi eu cwyn yn ysgrifenedig i'r Swyddog Monitro, gan egluro pryd a lle yr honnwyd bod y côd wedi ei dorri, sut a phaham y torrwyd paragraff 4(b) ac / neu 6(1)(d) ynghyd â manylion am unrhyw dystion ac unrhyw ddogfennau perthnasol.
8. Rhaid anfon unrhyw gwyn ysgrifenedig i'r Swyddog Monitro cyn pen 7 niwrnod gwaith o ddyddiad y digwyddiad sy'n destun y gwyn, neu 7 niwrnod gwaith o'r dyddiad pan ddaeth yr achwynydd i wybod am y digwyddiad.
9. Bydd y Swyddog Monitro, neu ei g / chynrychiolydd, yn anfon copi o'r gwyn, ac unrhyw dystiolaeth gefnogol, i'r Aelod sy'n destun y gwyn. Bydd gan yr Aelod 7 niwrnod gwaith o'i dderbyn, ar gyfer anfon ateb ysgrifenedig i'r Swyddog Monitro yn egluro eu hymateb ac yn rhoi manylion am unrhyw dystion ac unrhyw ddogfennau perthnasol.
10. Yn dilyn derbyn ateb gan yr Aelod y gwneir y gwyn amdano/amdani, neu pan fo'r amser ar gyfer derbyn ateb wedi mynd heibio, bydd y Swyddog Monitro yn :-

- rhoi copi o'r ymateb llawn i'r achwynydd;
 - yn trefnu cyfarfod o Banel anffurfiol o'r Pwyllgor Safonau i ystyried y gŵyn ar y dyddiad cyntaf hwylus sydd ar gael i bawb sydd yn ymwneud â'r mater.
11. Bydd cyfarfod o Banel y Pwyllgor Safonau yn cael ei gynnal yn breifat a bydd unrhyw waith papur y bydd yn ei dderbyn, neu y bydd yn ei gynhyrchu, yn parhau i fod yn gyfrinachol i'r Panel, ei ymgynghorwyr, ac i'r partïon. Mae hyn, fodd bynnag, yn amodol ar unrhyw ddyletswydd gyfreithiol i ddatgelu e.e. i'r OGCC pe bai materion yn dwysau/datblygu ymhellach.
 12. Bydd unrhyw Banel anffurfiol o'r Bwyllgor Safonau yn cynnwys dau Aelod o'r Pwyllgor, yn eu tro, ond ni fydd yn cynnwys Aelod Cyngor Cymuned.
 13. Gofynnir i'r partïon fynychu'r Panel a byddant yn gyfrifol am ddod gyda hwy unrhyw dystion y maent yn bwriadu dibynnu arnynt.
 14. Os na fydd unrhyw barti neu dyst yn bresennol, mater i'r Panel fydd penderfynu a fyddant yn symud ymlaen â'r mater, neu'n aildrefnu.
 15. Pe bai'r achwynydd, neu'r Aelod y gwneir cwyn amdano/amdani yn Aelod o grŵp gwleidyddol, yna fe all wahodd eu Harweinydd Grŵp i fynychu'r Panel. Nid oes rhaid i unrhyw Arweinydd Grŵp perthnasol fynychu, ond anogir hwy i wneud hynny.
 16. Bydd y Swyddog Monitro, neu ei g / chynrychiolydd, yn mynychu i gynghori'r Panel.
 17. Bydd gweithdrefn unrhyw Banel yn un anffurfiol. Bydd y Panel yn gwneud pob ymdrech i fod yn deg a diduedd gyda'r ddau barti. Ni fydd unrhyw reolau tystiolaeth fel y cyfryw, ond ni fydd unrhyw dystion fydd yn cael eu galw ond yn mynychu i rannu eu gwybodaeth gyda'r Panel; ni fyddant yn 'eistedd i mewn' yn ystod y cyfarfod.
 18. Ar ôl clywed gan y partïon, ac unrhyw dystion, ynghyd â'r Arweinyddion Grŵp (pe bai Arweinyddion Grŵp yn bresennol, a phe baent yn dymuno siarad gerbron y Panel,) bydd y Panel wedyn yn ymneilltuo i sesiwn breifat, ac yn dychwelyd i fynegi eu safbwynt a rhoi gerbron unrhyw argymhellion all fod ganddo ar gyfer datrys y sefyllfa. Nid oes gan y Panel unrhyw bwerau disgyblaethol ond fe all wneud argymhellion i'r Arweinyddion Grwpiau yn unigol, mewn perthynas ag Aelodau o'u grŵp ac, i'r Arweinyddion Grŵp gyda'i gilydd mewn perthynas ag unrhyw Aelod digyswllt.
 19. Ni fydd unrhyw hawl i apelio dan y broses hon.
 20. Bydd y partïon yn derbyn cadarnhad ysgrifenedig o gasgliadau'r Panel ac adroddir ar ganlyniad pob Panel, ond heb gynnwys enwau, i bob cyfarfod chwarterol o'r Pwyllgor Safonau.
 21. Bydd canlyniad unrhyw Banel yn cael ei drafod hefyd fel eitem sefydlog yng nghyfarfodydd yr Arweinyddion Grŵp.

Un Llais Cymru

One Voice Wales

Model Brothocol Datrysiadau Lleol ar gyfer Cyngorau Tref a Chymuned

UN LLAIS CYMRU

Model Brothocol Datrysiaidau Lleol ar gyfer Cyngorau Tref a Chymuned

Cefndir

Mae'r Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus wedi cytuno â'r egwyddor y dylid cyfeirio rhai cwynion yn erbyn Aelodau yn ôl i Gyngorau Tref a Chymuned i'w datrys yn lleol. Fodd bynnag, hyd yn hyn ni fu proses gyffredin i'w dilyn gan Gyngorau Tref a Chymuned wrth ddelio â materion o'r fath, Er mwyn cynorthwyo'r sector, mae Un Llais Cymru wedi llunio'r model brothocol canlynol y gall unrhyw Gyngor Tref a Chymuned ei ddefnyddio wrth ddelio â chwynion o'r fath.

Bwriedir i'r model brothocol fod yn fan cychwyn i Gyngorau Tref a Chymuned. Efallai y bydd cyngorau unigol yn dymuno ychwanegu at y model neu ei addasu i'w wneud yn addas i'w hanghenion penodol nhw. Dylai cyngorau sy'n dymuno dewis y broses ofalu yn y lle cyntaf fod ganddynt ddealltwriaeth glir o'i bwrpas a'i fwriad, ei fabwysiadu'n ffurfiol ar ei ffurf bresennol neu ar ffurf ddiwygiedig a gofalu fod pob Cyngorydd yn cael copi i'w sylw. Yna dylai'r Cyngor bennu'r fframwaith ar gyfer ei weithredu, a gall hynny olygu sefydlu Pwyllgor neu Banel neu ehangu cylch gorchwyl Panel neu Bwyllgor sy'n bod yn barod, megis Panel neu Bwyllgor Cwynion. Os mai'r bwriad yw sefydlu Panel newydd, mae'n bwysig fod cylch gorchwyl yn cael ei baratoi a'i fod yn cael ei gymeradwyo gan y Cyngor. Yn y naill sefyllfa a'r llall bydd yn bwysig i Gyngorau gofnodi yn y cylch gorchwyl beth fydd yn digwydd os yw'r aelod dan sylw'n dangos amharodrwydd i gydweithredu neu os yw pethau'n mynd ar chwâl wrth geisio gweithredu'r broses. Er enghraifft, mewn sefyllfaoedd o'r fath mae'n bosib mai'r drefn ddiodyn yw cyfeirio'r mater at Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru.

Y Broses Datrysiad Lleol

Materion y dylid eu hystyried o dan y broses hon

Cwynion lefel isel am Aelodau, gan gynnwys:

- Mân gwynion gan Aelodau am Aelodau
- Mân gwynion gan Swyddogion am Aelodau
- Aelodau yr honnir iddynt fethu dangos parch ac ystyriaeth i eraill – naill ai ar lafar neu'n ysgrifenedig

Materion na ddylid eu hystyried o dan y broses hon

Mae'r cwynion y mae'n rhaid eu cyfeirio at Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn cynnwys:

- Cwynion a wneir gan aelod o'r cyhoedd
- Cwynion difrifol – torri'r Cod Ymddygiad/methiant i ddatgelu buddiannau/bwlïo/camddefnyddio swydd neu ymddiriedaeth/torri'r Cod dro ar ôl tro
- Cwynion a wnaed gan y Clerc/Swyddog Priodol
- Cwynion blinderus, maleisus neu wamal
- Cwynion Aelodau am swyddogion, y dylid delio â nhw trwy ddefnyddio proses cwynion mewnol y Cyngor

- Cwynion lefel isel ailadroddus

Y Broses

Y gŵyn

Byddai angen danfon y gŵyn at Glerc/Swyddog Priodol y Cyngor i gynnal didoliad cychwynnol i sicrhau fod y gŵyn ar lefel isel ac na ddylid delio â hi trwy gyflwyno cwyn i'r Ombwdsmon. Felly, os yn briodol, dylai'r Clerc/Swyddog Priodol geisio yn y lle cyntaf i gael datrysiad cynnar i unrhyw anghydfod o'r fath trwy drafod yn anffurfiol gyda'r aelodau unigol dan sylw cyn symud at y broses ddatrys a ddisgrifir isod. Mae'n hollbwysig fod yr aelod 'cyhuddedig' yn cael manylion llawn am y gŵyn yn eu herbyn fel eu bod yn enw cyfiawnder naturiol mewn sefyllfa i baratoi eu hymateb i'r cyhuddiad.

Proses Datrysiad

Rôl Cadeirydd/Is Gadeirydd y Cyngor yn y broses ganlynol yw peidio dyfarnu ar y gŵyn, ond yn hytrach ceisio cael yr Aelodau/swyddogion dan sylw i gytuno sut ellid datrys y mater(ion) mewn ffordd gyfeillgar.

Bydd y Clerc/Swyddog Priodol yn gweithredu'n hwylusydd ar gyfer y broses ddatrys isod.

Os yw'r gŵyn rhwng Aelodau ac eithrio Cadeirydd y Cyngor, bydd y Clerc/Swyddog Priodol a'r Cadeirydd yn cyfarfod yn unigol â'r achwynydd a'r Aelod y gwnaed y gŵyn yn ei erbyn/herbyn i geisio cael datrysiad y gall pawb gytuno arno.

Os yw'r gŵyn rhwng Aelodau, ac os yw un ohonynt yn Gadeirydd y Cyngor, ond nid yr Is Gadeirydd, bydd y Clerc/Swyddog Priodol a'r Is Gadeirydd yn cyfarfod â'r achwynydd a'r Aelod y gwnaed y gŵyn yn ei erbyn/herbyn i geisio cael datrysiad y gall pawb gytuno arno.

Os gwnaed y gŵyn gan swyddog/gweithiwr, ond nid y Clerc/Swyddog Priodol, yn erbyn Aelod ac eithrio Cadeirydd y Cyngor, bydd y Clerc/Swyddog Priodol a Chadeirydd y Cyngor yn cyfarfod â'r swyddog a'r Aelod y gwnaed y gŵyn yn ei erbyn/herbyn i geisio cael datrysiad y gall pawb gytuno arno.

Os gwnaed y gŵyn gan swyddog/gweithiwr, ond nid y Clerc/Swyddog Priodol, yn erbyn Cadeirydd y Cyngor, bydd y Clerc/Swyddog Priodol ac Is Gadeirydd y Cyngor yn cyfarfod â'r swyddog a'r Cadeirydd i geisio cael datrysiad y gall pawb gytuno arno.

Os gwnaed y gŵyn gan y Clerc/Swyddog Priodol, mae'n debyg mai'r arfer gorau fyddai danfon y gŵyn ymlaen ar ffurf cwyn at yr Ombwdsmon.

Canlyniadau posib y broses

Os ceir cytundeb gan Aelodau a/neu swyddogion yn ystod y Cam hwn nid oes angen cymryd unrhyw gamau eraill.

Os na ellir cael cytundeb byddai gan yr Aelod/swyddog a wnaeth y gŵyn y cyfle o hyd i gyfeirio'r mater at yr Ombwdsmon.

Gallai enghreifftiau o gytundebau gynnwys llythyr yn ymddiheuro, addewid neu ymrwymiad ysgrifenedig i beidio torri'r Cod Ymddygiad yn y dyfodol, ymrwymiad i

dderbyn hyfforddiant neu gytundeb na ddylid, ar sail y dystiolaeth, cymryd unrhyw gamau pellach ac y dylid cau'r mater.

Amser ar gyfer y broses

Y bwriad yw y gellir cwblhau'r holl brosesau cyn gyflymed ag y bo modd er mwyn datrys y mater. Fodd bynnag, bydd yr union gyfnod o amser yn dibynnu ar argaeledd unigolion i ddod i'r cyfarfodydd.

Pwyntiau Pwysig i'w Cofio wrth baratoi proses i'w defnyddio gan y Cyngor

Dylai'r Clerc/Swyddog Priodol, Cadeiryddion ac Is Gadeiryddion Cyngorau ystyried derbyn hyfforddiant priodol ar hwyluso a chyfyngu er mwyn bod mewn sefyllfa i sicrhau bod y broses hon yn gweithio ar ei gorau. Dylai Cyngorau sydd am ddilyn y llwybr hwn gysylltu ag Un Llais Cymru i gael arweiniad pellach.

Efallai y bydd Cyngorau am gynnwys rhai canllawiau pan mae cwynion y mae'n fwy priodol delio â nhw o dan y broses hon yn cael eu cyfeirio'n ôl at y Cyngor gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru. Gallai Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru wneud hynny'n ddi-gwestiwn os oes gan y Cyngor broses a gymeradwywyd.

Awgrymir fod unrhyw gyfarfodydd a gynhelir er mwyn trafod y cwynion a/neu i ddatrys materion yn cael eu cofnodi. Dylid gwneud hynny er mwyn sicrhau y cofnodir unrhyw gytundebau. Bydd hynny'n ddefnyddiol hefyd os yw pethau'n mynd ar chwâl neu'n gwaethygu ac os oes angen eu cyfeirio at Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru. Gall fod yn ddefnyddiol hefyd fod tystiolaeth ar gael pe bai achosion eraill o dorri'r Cod a chamymddwyn yn digwydd yn y dyfodol.

Mae angen i gynghorau fod yn glir am eu grymoedd o ran materion cod ymddygiad. Mae'r Ombwdsmon wedi gweld enghreifftiau o gynghorau sydd wedi barnu ei bod yn briodol iddynt ymchwilio cwyn Cod Ymddygiad, penderfynu y torrwyd y Cod ac mae rhai hyd yn oed wedi barnu ei bod yn briodol iddynt ystyried cyflwyno cosb. Mae ymchwilio enghreifftiau posib o dorri'r Cod yn faterion i'r Ombwdsmon. Mae Deddf Llywodraeth Leol 2000 yn rhoi'r awdurdod iddo gynnal ymchwiliadau o'r fath. Nid oes gan y Cyngor unrhyw awdurdod cyfreithiol i gynnal ymchwiliadau o'r fath nac i benderfynu a gafodd y Cod Ymddygiad ei dorri, gan mai penderfyniadau yw'r rheiny sydd ond yn gallu cael eu cymryd gan Bwyllgor Safonau neu Banel Dyfarnu Cymru.

MWY AM UN LLAIS CYMRU

Un Llais Cymru yw'r corff cynrychioliadol cenedlaethol ar gyfer Cynghorau Cymuned a Thref trwy Gymru. Gweledigaeth Un Llais Cymru yw:

"Gweithio gyda chynghorau lleol yng Nghymru i linwio lleoedd y mae cymunedau eisiau byw ynddynt"

Mae Un Llais Cymru yn anelu at gefnogi Cynghorau Cymuned a Thref i wireddu'r weledigaeth hon a mabwysiadodd y Datganiad Cenhadaeth canlynol i lywio ei waith:

"Cynrychioli buddiannau Cynghorau Cymuned a Thref; codi ymwybyddiaeth a dealltwriaeth o'r haen gyntaf hon o lywodraeth a chydweithio gyda'n partneriaid i sicrhau bod y sector yn cyfrannu'n llawn i'r nod o ddatblygu cymunedau deinamig a chynaliadwy yng Nghymru."

Un Llais Cymru
24c Stryd y Coleg
Rhydaman
SA18 3AF
01269 595 400

gweinydd@unllaiscymru.org.uk

www.unllaiscymru.org.uk

**FFORWM PWYLLGORAU SAFONAU GOGLEDD CYMRU
17 HYDREF 2016
CWESTIYNAU I'R OMBWDSMON**

20. Ian Trigger, Cyngor Sir Ddinbych:

A yw'r Ombwdsmon yn ystyried y byddai pennu safonau sylfaenol a hyfforddiant gorfodol ar gyfer Clercod Cyngorau Tref, Dinas a Chymuned o gymorth i gynnal safonau uchel o ymddygiad a gweithrediad Trefniadau Datrysiad Lleol yn y Cyngorau hynny?

Ombudsmon:

Ydw, er ein bod yn cytuno y byddai hyfforddiant yn y maes hwn yn arbennig o fuddiol os yw Clercod am fod â rôl yn y broses datrysiad lleol, nid yw hyn yn rhywbeth y gallwn ni fel sefydliad ddarparu adnoddau ar ei gyfer. Efallai y byddai sefydliadau megis Un Llais Cymru neu Gymdeithas y Clercod Lleol yn dymuno mynd ar ôl hyn.